

також на наявність багаторічного досвіду їх масового використання в західних країнах, просування карток на українському ринку має ряд недоліків (табл. 2).

Таблиця 2

Недоліки використання платіжних карток

Для підприємства	Для співробітників
виникають одноразові затрати на виплату послуг банку щодо емісії платіжних карток; при встановленні банкомату на території підприємства виникають додаткові затрати на створення й використання телекомунікаційних каналів між банкоматом і банком	у "чужих" банкоматах за видачу готівки утримується близько 1 – 2% від отриманої суми; платіжні картки зазнають механічних ушкоджень, а також піддаються впливу води, температури та прямих сонячних променів

Порівняльний аналіз виявив вагомі переваги та незначні недоліки застосування платіжних карток на вітчизняному ринку, деякі з яких можуть бути легко усунені. Проведене дослідження показало, що використання зарплатного проекту є вигідним не тільки для банку, а й для підприємства та його співробітників. При цьому можна стверджувати, що держава також зацікавлена у використанні зарплатного проекту. Це обумовлено тим, що, по-перше, так легше контролювати безготівкову грошову масу, стягувати податки та не потрібно піклуватися про оновлення, зберігання, перевезення готівки; по-друге, менше потрібні випуск нових купюр, обмін старих, утримання персоналу тощо. Держава повинна стимулювати впровадження платіжних карток за допомогою встановлення пільгового режиму амортизації для високотехнологічного оснащення; введення податкових пільг для учасників ринку; створення відповідної правової бази.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що створення та розвиток внутрішніх платіжних систем має величезне значення для подальшої розбудови фінансово-банківської складової України на засадах кращих зразків світового досвіду. Запровадження зарплатних карток дає можливість розробити універсальний і найбільш ефективний інструмент реалізації взаємовідносин між підприємством та його співробітниками, з одного боку, та населенням і державою – з іншого. Наявність широкого спектру послуг, що їх надають карткові платіжні системи, дозволить задовольнити потреби як фізичних, так і юридичних осіб, сприятиме прискоренню грошового обігу, упорядкуванню процесів кредитування, зміцнить банківську систему, надасть їй додаткові важливі джерела фінансування. Напрямок подальшого дослідження має бути вирішення завдань комплексного характеру, націлених на розробку продуманої та виваженої нормативно-правової й технічної бази щодо запровадження системи електронних платежів, яка б стала запорукою успішного функціонування та досягнення запланованого економічного й соціального розвитку держави в цілому.

Література: 1. Кравченко О. Корпоративна картка та зарплатні проекти // Секретар-референт. — 2005. — №5. — С. 18 – 21. 2. Лучко Д. Платіжна картка для виплати зарплатної плати — скористайтесь перевагами сучасних технологій // Податкове планування. — 2005. — №41(54). — С. 67 – 71. 3. Миловидова Е. Пластиковые рассрочки // Мир денег. — 2006. — №7 – 8(74). — С. 26 – 29. 4. www.rada.gov.ua. 5. Богдан В. Платіжна картка як інтегрований інструмент реалізації соціально-економічних проектів // Вісник КНЕУ. — 2006. — №3. — С. 87 – 94. 6. Гриценко Р. Сучасні платіжні технології та їх використання у соціальній сфері // Вісник Національного банку України. — 2004.

— №10. — С. 18 – 20. 7. Нетыкша О. Заработная плата по карточкам // Все о бухгалтерском учете. — 2004. — №109(987). — С. 23 – 27. 8. Правила бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України, затверджені Постановою Правління Національного банку України від 17.12.2001 р. №524 // http://rada.gov.ua. 9. Арцишевская Т. Карточные продукты для банков // Банкирь. — 2005. — №2 (12). — С. 56 – 57. 10. Голубович А. Д. Кредитные и другие банковские карточки в системе автоматизированных денежных расчетов / А. Д. Голубов, О. М. Миришная. — М.: Менап-Информ, 1991. — 456 с. 11. Дубілет О. Перспективи розвитку карткових продуктів // Вісник Національного банку України. — 2003. — №10. — С. 11 – 13. 12. Егорченко Т. И. Совершение расчетных операций при помощи банковских платежных карточек // Экономика и управление. — 2005. — №3. — 234 с. 13. Капралов Р. Рынок пластиковых систем: новые горизонты // Банкирь. — 2005. — №2 (12). — С. 23. 14. Клименко И. Игра в карточки // Бизнес-консультант. — 2004. — №6(14). — С. 26 – 29. 15. Ольшанченко В. Банковские платежные карточки: основные принципы и процедуры использования // Бухгалтерия. — 2001. — №11(426). — С. 32 – 43. 16. Очимова Т. Мир пластиковых карт // Мир денег. — 2002. — №2. — С. 30 – 33. 17. Пилипів О. Використання платіжних карток у системі електронних платежів // Вісник Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. — 2006. — №20. — С. 132 – 133. 18. Романенко Л. Ф. Особливості використання українськими комерційними банками пластикових карток у зарплатних проектах // Фінанси України. — 2002. — №6. — С. 105 – 107.

Стаття надійшла до редакції
25.06.2008 р.

УДК 331.108.2

Діоба А. В.

АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

The indexes of productive employment are grounded in the article. The analysis and estimation of the dynamics of indexes which characterize the external environment of providing productive employment are conducted. The methods of determination of productive employment are offered on a macrolevel, the method of the analysis of the productive employment indexes dynamics is improved.

Однією з головних причин, що обумовлює значні труднощі у досягненні якісно нового рівня ефективності та конкурентоспроможності національної економіки, високих стандартів життя населення, є системні деформації у сфері використання людського потенціалу. Ця сфера характеризується загостренням суперечностей між попитом на роботу силу та її пропозицією, окремими соціальними, економічними та іншими ускладненнями у процесі залучення населення до продуктивної трудової діяльності, недосконалістю організаційних механізмів забезпечення продуктивної зайнятості персоналу промислових підприємств [1]. Для забезпечення продуктивної зайнятості персоналу промислового підприємства необхідно враховувати фактори зовнішнього середовища, які впливають на продуктивну зайнятість трудових ресурсів. Однією із зовнішніх умов забезпечення продуктивної зайнятості персоналу є ринок праці, що характеризується відносинами,

які складаються з приводу попиту та пропозиції робочої сили між роботодавцями і найманими працівниками. Аналіз та оцінку макросередовища господарюючого суб'єкта доцільно проводити за показниками продуктивної зайнятості, які характеризуються співвідношенням валової доданої вартості та заробітної плати найманих працівників [2].

Аналіз літературних джерел, у яких розглядаються питання, пов'язані з продуктивною зайнятістю, серед яких праці таких вчених, як: В. Л. Міненко, М. М. Новікова, О. Г. Балюк, Д. Р. Зоїдзе, В. М. Гриньова, О. М. Ястремська, показав, що, незважаючи на високий науковий рівень досліджень сфери зайнятості та ринку праці, до цього часу відсутній цілісний системний аналіз макроекономічного середовища забезпечення продуктивної зайнятості [1 – 8]. Тому метою даної статті є визначення та оцінка динаміки продуктивної зайнятості на макrorівні. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

обґрунтувати показники продуктивної зайнятості;
визначити та проаналізувати динаміку показників, що характеризують макросередовище забезпечення продуктивної зайнятості.

Кожне підприємство характеризується певним рівнем продуктивності праці, який може зростати або знижуватися під дією певних чинників. Підвищення продуктивності праці є безперечною умовою прогресу і розвитку виробництва [3; 4]. Зростання продуктивності праці забезпечує збільшення реального продукту й доходу, а тому воно є важливим показником економічного зростання країни. Оскільки збільшення суспільного продукту в розрахунку на душу населення означає підвищення рівня споживання, а отже, і рівня життя, то економічне зростання стає однією з головних цілей держав з ринковою системою господарювання [5].

Отже, необхідно дослідити основні показники, які характеризують продуктивну зайнятість на макrorівні, оцінити діяльність трудових ресурсів у процесі виробництва валового внутрішнього продукту. При цьому слід проаналізувати макроекономічні умови забезпечення продуктивної зайнятості. Динаміку показників, що характеризують продуктивну зайнятість на макrorівні, подано в таблиці.

Таблиця

Динаміка показників ефективного використання трудових ресурсів і їх продуктивної зайнятості в Україні [6]

Показники	Значення показників за роками					Середнє значення
	2002	2003	2004	2005	2006	
1	2	3	4	5	6	7
Валовий внутрішній продукт (ВВП) у фактичних цінах, млн. грн.	225 810	267 344	345 113	441 452	537 667	3 634 772
ВВП у реальних цінах, млн. грн.	224 017,9	254 129,3	316 617,4	388 944,5	492 820,3	335 305,9
Річні темпи зростання ВВП у реальних цінах, %	–	113,44	124,59	122,84	126,71	121,90
Річна номінальна заробітна плата найманих працівників, млн. грн.	66 748,3	79 409,5	99 411,7	135 459	175 779	111 361,5
Річна реальна заробітна плата найманих працівників, млн. грн.	66 218,5	75 484,3	91 203,4	119 347	161 117	102 674,1
Річні темпи зростання реальної заробітної плати найманих працівників за рік, %	–	113,99	120,83	130,87	135	125,17
Ефективність використання трудових ресурсів	2,38	2,37	2,47	2,26	2,06	2,31
Річні темпи зростання показника ефективності використання трудових ресурсів, %	–	99,58	104,22	91,50	91,15	112,14
Валова додана вартість (ВДВ) промисловості у фактичних цінах, млн. грн.	69 549,50	81 005,20	98 357,20	136 408,70	157 536,40	108 571,40
ВДВ промисловості у реальних цінах, млн. грн.	68 997,50	77 001,20	90 236,00	120 183,90	144 396,30	100 163,00
Річні темпи зростання ВДВ промисловості у реальних цінах, %	–	111,60	117,19	133,19	120,15	120,53
Річна номінальна заробітна плата найманих працівників у промисловості, млн. грн.	19 042,44	22 859,02	28 865,87	39 388,25	50 428,95	32 116,91
Річна реальна заробітна плата найманих працівників у промисловості, млн. грн.	19 157,41	21 126,63	25 704,22	35 710,09	45 187,25	29 377,12
Річні темпи зростання реальної заробітної плати найманих працівників у промисловості, %	–	110,28	121,67	138,93	126,54	124,35
Ефективність використання трудових ресурсів у промисловості	2,60	2,64	2,51	2,37	2,20	2,46
Річні темпи зростання показника ефективності використання трудових ресурсів у промисловості, %	–	101,66	94,93	94,22	92,81	95,91
Кількість зайнятих в економіці України, тис. осіб	20 091,20	20 163,30	20 295,70	20 680,00	20 730,40	20 391,10
Річні темпи зростання кількості зайнятих в економіці України, %	–	100,36	100,66	101,89	100,24	100,79
Кількість зайнятих у промисловості України, тис. осіб	4 220,40	4 123,20	4 077,10	4 072,40	4 036,90	4 106,00
Річні темпи зростання кількості зайнятих у промисловості України, %	–	97,70	98,88	99,88	99,13	98,90
Відпрацьований фонд робочого часу в економіці України, усього млн. год.	19 857,40	19 300,00	18 920,40	18 995,20	19 116,00	19 237,80

1	2	3	4	5	6	7
Річні темпи зростання відпрацьованого фонду робочого часу в економіці України, %	–	97,19	98,03	100,40	100,64	99,06
Відпрацьований фонд робочого часу в промисловості України, усього млн. год.	5 710,50	5 606,00	5 742,50	5 735,50	5 644,80	5 687,90
Річні темпи зростання відпрацьованого фонду робочого часу у промисловості України, %	–	98,17	102,44	99,89	98,42	99,73
Продуктивна зайнятість трудових ресурсів в економіці країни ¹ , грн./особу	11 150,10	12 603,60	15 600,20	18 807,80	23 772,80	16 386,90
Річні темпи зростання показника продуктивної зайнятості трудових ресурсів в економіці країни ¹ , %	–	113,04	123,78	120,56	126,40	120,94
Продуктивна зайнятість трудових ресурсів у економіці країни ² , грн./год	11 282,30	13 167,30	16 734,20	20 475,90	25 780,50	17 487,80
Річні темпи зростання показника продуктивної зайнятості трудових ресурсів в економіці країни ² , %	–	116,71	127,09	122,36	125,91	123,02
Продуктивна зайнятість трудових ресурсів у промисловості країни ¹ , грн./особу	16 348,60	18 675,10	22 132,40	29 511,80	35 769,10	24 487,40
Річні темпи зростання показника продуктивної зайнятості трудових ресурсів промисловості країни ¹ , %	–	114,23	118,51	133,34	121,20	121,82
Продуктивна зайнятість трудових ресурсів у промисловості країни ² , грн./год.	12 082,60	13 735,50	15 713,70	20 954,40	25 580,40	17 613,30
Річні темпи зростання показника продуктивної зайнятості трудових ресурсів промисловості країни ² , %	–	113,68	114,40	133,35	122,08	120,88
Індекс інфляції на рівні країни, %	100,80	105,20	109,00	113,50	109,10	107,52

Примітки:

* – показник визначався як добуток середньомісячної заробітної плати одного найманого працівника, кількості найманих працівників та 12 місяців на рік;

1 – визначення показника з урахуванням кількості зайнятих трудових ресурсів в економіці та промисловості країни зокрема (формули 3 та 5);

2 – визначення показника з урахуванням фонду використаного робочого часу в економіці та промисловості країни зокрема (формули 4 та 6).

Ефективність використання трудових ресурсів у національній економіці можна визначити за формулою 1:

$$ЕВТР_{кр.} = \frac{ВВП - ЗП_{н.пр.}}{ЗП_{н.пр.}}, \quad (1)$$

де $ВВП$ – валовий внутрішній продукт, отриманий у певному періоді (за рік);

$ЗП_{н.пр.}$ – заробітна плата найманих працівників за аналогічний період.

Ефективність використання трудових ресурсів у національній промисловості можна визначити за формулою 2:

$$ЕВТР_{пр.кр.} = \frac{ВДВ_{пр.} - ЗП_{пр.н.пр.}}{ЗП_{пр.н.пр.}}, \quad (2)$$

де $ВДВ_{пр.}$ – валова додана вартість промисловості, отримана у певному періоді (за рік);

$ЗП_{пр.н.пр.}$ – заробітна плата найманих працівників у промисловості за аналогічний період.

Аналіз таблиці показав, що динаміка ефективності використання трудових ресурсів національної економіки за період з 2002 до 2006 рр. була в цілому негативною та у середньому складала 96,61%. При цьому тільки у 2004 р. порівняно з попереднім ефективність використання трудових ресурсів економіки збільшилася на 4,22%. Це обумовлено тим, що у періоді, що досліджується, річні темпи зростання ВВП перевищували річні темпи зростання реальної заробітної плати на 8,03%, що є позитивним макроекономічним результатом.

У решті періодів спостерігалася протилежна тенденція, що характеризувалася перевищенням темпів зростання заробітної плати над темпами зростання валового внутрішнього продукту у середньому на 5,62%. Це може бути виправдано покращенням структури операційних витрат на виробництво продукції (робіт, послуг), але в періоді, що досліджується, питома вага заробітної плати у загальних витратах почала трохи зростати лише з 2004 р. (на 0,9% у 2005 р. і на 0,3% у 2006 р. порівняно з попередніми роками) [7].

Таким чином, зростання ефективності використання трудових ресурсів у національній економіці може спостерігатися на фоні перевищення темпів зростання валового внутрішнього продукту над темпами зростання реальної заробітної плати найманих працівників. Протилежну тенденцію може бути забезпечено, без негативних наслідків для національної економіки, лише шляхом покращення структури операційних витрат на виробництво в напрямку зниження питомої ваги матеріальних витрат і збільшення питомої ваги витрат на оплату праці найманих працівників у загальних витратах. Це пов'язано з інноваційним оновленням виробництва [8].

Ефективність використання трудових ресурсів у промисловості України зменшилася за період з 2002 р. до 2006 р. у середньому на 1,55%, що є також негативним результатом. Лише у 2005 р. відносно попереднього динаміка цього показника була позитивною та складала 110,10%. Причини таких результатів є аналогічними попереднім висновкам, тобто темпи зростання реальної заробітної плати найманих працівників в промисловості у середньому перевищували темпи зростання валової доданої вартості промисловості на 4,64%.

Продуктивну зайнятість трудових ресурсів в економіці країни можна визначити за формулами 3 і 4:

$$ПЗТР_{1кр.} = \frac{ВВП}{КЗТР_{кр.}}, \quad (3)$$

де $ВВП$ – валовий внутрішній продукт, отриманий у певному періоді (за рік);
 $КЗТР_{кр.}$ – кількість зайнятих трудових ресурсів в економіці країни за аналогічний період.

$$ПЗТР_{2кр.} = \frac{ВВП}{ФВРЧ_{кр.}}, \quad (4)$$

де $ВВП$ – валовий внутрішній продукт, отриманий у певному періоді (за рік);
 $ФВРЧ_{кр.}$ – фонд використання робочого часу в економіці країни за аналогічний період.

Продуктивну зайнятість трудових ресурсів у промисловості можна визначити за формулами 5 і 6:

$$ПЗТР_{1пр.кр.} = \frac{ВДВ_{пр.}}{КЗТР_{пр.кр.}}, \quad (5)$$

де $ВДВ_{пр.}$ – валова додана вартість промисловості, отримана у певному періоді (за рік);
 $КЗТР_{пр.кр.}$ – заробітна плата найманих працівників у промисловості за аналогічний період.

$$ПЗТР_{2пр.кр.} = \frac{ВДВ_{пр.}}{ФВРЧ_{пр.кр.}}, \quad (6)$$

де $ВДВ_{пр.}$ – валова додана вартість промисловості, отримана у певному періоді (за рік);
 $ФВРЧ_{пр.кр.}$ – фонд використання робочого часу у промисловості за аналогічний період.

Динаміка продуктивної зайнятості трудових ресурсів національної економіки за період з 2002 р. до 2006 р. була в цілому позитивною та у середньому складала понад 120%. При цьому середньорічні темпи зростання валового внутрішнього продукту перевищували середньорічні темпи зростання кількості зайнятих в економіці України на 21,11%, що є позитивним результатом, і на 22,84% перевищували середньорічні темпи зростання відпрацьованого фонду робочого часу, що також позитивно характеризує макроекономічне середовище. Однак слід зазначити, що динаміка відпрацьованого фонду робочого часу в економіці України у періоді, що досліджувався, була негативною та у середньому складала 99,06%, що викликало збільшенням невідпрацьованого фонду робочого часу та є наслідком неефективного використання фонду робочого часу.

Аналогічна ситуація склалася і у промисловості України. Так, динаміка продуктивної зайнятості трудових ресурсів національної промисловості за період з 2002 р. до 2006 р. була в цілому позитивною та у середньому складала понад 120%. При цьому середньорічні темпи зростання валової доданої вартості промисловості перевищували середньорічні темпи зростання кількості зайнятих у промисловості України на 21,63%, що є позитивним результатом, і на 20,80% перевищували середньорічні темпи зростання відпрацьованого фонду робочого часу в промисловості, що також позитивно характеризує макроекономічне середовище. Однак слід зазначити, що кількість зайнятих у промисловості України у періоді, що досліджувався, зменшилася на 1,1%, що може бути викликано впровадженням нових технологій або зростанням рівня безробіття. Враховуючи, що рівень безробіття за період з 2002 р. до 2006 р. зменшився у середньому на 7,43%, можна стверджувати, що зменшення кількості зайнятих викликано позитивною причиною, яка сприяє подальшому забезпеченню продуктивної зайнятості [7]. Динаміка відпрацьованого фонду робочого часу в промисловості України у періоді, що досліджувався, була негативною та у середньому складала 99,73%, що є негативним наслідком неефективного використання фонду робочого часу.

Таким чином, результати аналізу та оцінки макроекономічного середовища забезпечення продуктивної зайнятості

дають можливість обґрунтувати напрямки щодо управління трудовими ресурсами, розставити пріоритети, враховувати зовнішні фактори в процесі прийняття цих управлінських рішень щодо забезпечення продуктивної зайнятості персоналу господарських суб'єктів. Наукова новизна поданих результатів полягає в тому, що запропоновано методи визначення продуктивної зайнятості на макрорівні, вдосконалено методику аналізу динаміки показників продуктивної зайнятості. Напрямки подальших досліджень проблеми забезпечення продуктивної діяльності пов'язані з її аналізом та оцінкою динаміки на регіональному рівні.

Література: 1. Міненко В. Л. Державна політика забезпечення продуктивної зайнятості населення регіону шляхом розвитку підприємництва. Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – Харків: Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; Харк. регіон. універ. держ. упр., 2004. – 20 с. 2. Новикова М. Н. Обеспечение продуктивной занятости на макроуровне / М. Н. Новикова, О. Г. Балук // Економіка розвитку. – 2004. – №3(31). – С. 125 – 131. 3. Зойдзе Д. Р. Социально-экономический анализ категории "продуктивная занятость" // 36. наук. пр. "Економіка: проблеми теорії та практики". Вип. 133. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2002. – С. 84 – 90. 4. Зойдзе Д. Р. Регулювання зайнятості населення в сучасних умовах України // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. "Україна наукова'2003", 16 – 20 червня. Т. 20. Економіка. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. – С. 19 – 20. 5. Міненко В. Л. Регіональна політика зайнятості населення // 36. наук. пр. "Актуальні проблеми державного управління". – 2003. – №3(18). – С. 181 – 185. 6. Регіони України 2007. Статистичний збірник. Ч. 1 / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2007. – 348 с. 7. Статистичний щорічник. Україна за 2006 р. / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2007. – 552 с. 8. Гриньова В. М. Проблеми управління трудовими ресурсами підприємства. Наукове видання / В. М. Гриньова, О. М. Ястремська. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції
 24.06.2008 р.

УДК 331.101.3

Верещагіна Г. В.

АНАЛІЗ ОБЛІКОВИХ ПАРАМЕТРІВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

In the article the major factors which carry out the most powerful influence on development and introduction of investment projects and which should be taken into account (be without fail discounted) by developers of investment projects are grouped.

Інвестиції є основною формою розвитку підприємств, окремих галузей і економіки країни в цілому. Ефективність інвестиційної діяльності обумовлює темпи розвитку виробництва, успішність вирішення соціальних та екологічних проблем.